

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ



ВІСНИК

**ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

№ 1139

Харків 2014

ISSN 2073-3771

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ВІСНИК

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

№ 1139

Серія

«Валеологія: сучасність і майбутнє»

Випуск 18

Серію започатковано 2004 року

Харків-2014

Вісник Харківського національного університету серія «Валеологія: сучасність і майбутнє» являє собою збірник наукових праць, який містить результати наукових досліджень з теоретичних і прикладних питань валеологічної освіти та виховання населення з використанням сучасних валеотехнологій.

Призначається для викладачів, наукових співробітників, аспірантів і студентів, які спеціалізуються у відповідних та суміжних галузях науки.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 11 від 24.11.2014 р.).

Видання є фаховим у галузі педагогічних наук.

Редакційна колегія: головний редактор — Гончаренко М. С., д. б. н., проф., зав. каф. валеології ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Пасинок В. Г., д. пед. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Черноватий Л. М., д. пед. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Ткачова Н. О., д. пед. н., проф., ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Іонова О. М., д. пед. н., проф., ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Горашук В. П., д. пед. н., проф. Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка

Гриньова М. В., д. пед. н., проф. Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Атраментова Л. О., д. б. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Бабенко Н. О., д. б. н., зав. відділом фізіології онтогенезу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Кузнецова О. Ю., д. пед. н., проф. кафедри теорії та практики англійської мови Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди.

Бондаренко В. А., д. б. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Перський Є. Е., д. б. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Карпенко І. В., д. філос. н., проф., декан філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Білик Я. М., д. філос. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Кулініченко В. Л., д. філос. н., проф., НМАПО імені П. Л. Шупика.

Ласкене Скайсте (Skaiste Laskiene), д. гуманіт. н., доцент каф. соціальних та гуманітарних наук Литовського університету наук про здоров'я.

Горка Хана (Hana Horka), докт. пед. н., доц. пед. факультету Університету ім. Масарика Чеської республіки.

Татарнікова Л. Г., д. пед. н., доктор філософії, дійсн. член ПАНІ, МАНЕБ, НОАН, проф. каф. педагогіки, навколишнього середовища, безпеки і здоров'я людини, СПБАППО, Санкт-Петербург, Росія.

Відповідальний секретар — Бойчук Ю.Д., докт. пед. н., проф., ХНУ імені В. Н. Каразіна

Адреса редакційної колегії: 61022, Харків, майдан Свободи, 6, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, філософський факультет, к. 396
тел. 707-56-33, електронна адреса: valeolog@univer.kharkov.ua

Видання здійснене за фінансової підтримки Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація валеологів».

Статті пройшли внутрішнє та зовнішнє рецензування.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 11825-696 ПР від 04.12.2006

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЕОЛОГІЇ	
Попова Л.А. Філософія здоров'я.....	6
Прасол С. Д. Духовність віри та знання в культурі здоров'я особистості та суспільства.....	15
Голіщева Д. В., Кабацька О. В., Пасинок В. Г. Самореалізація як невід'ємна складова духовного розвитку студентів.....	19
Шубейкіна Т. Д. Розкриття таємниці часу і бозона Хіггса через вдих і видих атома водню.....	22
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'Я	
Ковальова Н. В., Новікова В. Є., Пугач Б. Я. Психосемантична структура поняття «духовність» у студентів вищих навчальних закладів.....	39
Шамардина Г. Н. Теоретико-методологічні основи жіночого спорту.....	43
Миргород І. М. Врахування фізичної спрямованості студентів при побудові програм занять у спортивних секціях з урахуванням типів гемодинаміки.....	47
Німець О. І. шляхи формування психічної стійкості студентів педагогічних ВНЗ до фактору зниження життєдіяльності у процесі навчання.....	51
ВАЛЕОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ	
Тимченко Г. М., Тимченко А. М. Робочий зошит як засіб організації самостійної роботи з біоритмології.....	55
Квітка М. С., Бабенко Н. О. Науково-методичні засади формування майбутніх педагогів до ведення оздоровчої діяльності.....	59
Гуменюк С. В. Опитування студентів щодо формування їх продуктивного педагогічного мислення у процесі фахової підготовки.....	64
Місько М. М., Черноватий Л. М. Створення сприятливого освітнього середовища як фактору формування школи життєвого успіху.....	71
ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ — ЧЕРЕЗ ОСВІТУ	
Білик В. Г. Науково-теоретичне підґрунтя формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі.....	76
Єфіменко Н. П., Каніщева О. П. Дія певних небезпечних і шкідливих факторів на безпечні умови праці реабілітологів.....	81
Куйдіна Т. М., Мартиненко І. Г., Мельнікова А. В., Чикало Т. М. Духовно-моральне виховання студентів валеологів у процесі професійної підготовки.....	85
Корженко І. О. Науково – теоретичні аспекти підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій в основній школі.....	92
Самойлова Н. В. Педагогічні методи формування здоров'я студентів.....	97
Гончаренко М. С., Павленко Г. В. Психолого-педагогічні умови формування материнства та батьківства у молоді.....	100
КОРОТКІ ПОВІДОМЛЕННЯ	
Агаронян Д. Р. Валеопедагогічні основи енергообміну у відновленні здоров'я людини	105
ВАЛЕОЛОГИЧЕСКОЕ ПРОЧИТАННЯ КНИЖКИ Р. БРЕЙДЕН «МАТРИЦЯ СВІДОМОСТІ» М. С. ГОНЧАРЕНКО.....	
Памяти доктора философских наук, профессора В.Л.Кулиниченко.....	119

СОДЕРЖАНИЕ

	стр.
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВАЛЕОЛОГИИ	
Попова Л.А. Философия здоровья.....	6
Прасол С. Д. Духовность веры и знания в культуре здоровья личности и общества.....	15
Голищева Д. В., Кабацкая Е. В., Пасинок В. Г. Самореализация как неотъемлемая составляющая духовного развития студентов.....	19
Шубейкина Т. Д. Раскрытие тайны времени и бозона Хиггса через вдох и выдох атома водорода.....	22
ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЯ	
Ковальова Н. В., Новікова В. Є., Пугач Б. Я. Психосемантическая структура понятия «духовность» у студентов высших учебных заведений.....	39
Шамардина Г. Н. Теоретико-методологические основы женского спорта.....	43
Миргород И. М. Учет физической направленности студентов при построении программ занятий в спортивных секциях с учетом типов гемодинамики.....	47
Немец А. И. Пути формирования психической устойчивости студентов педагогических ВУЗов к фактору снижения жизнедеятельности в процессе обучения.....	51
ВАЛЕОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЭКСПЕРИМЕНТ	
Тимченко А. Н., Тимченко А. Н. Рабочая тетрадь как средство организации самостоятельной работы по биоритмологии.....	55
Квитка М. С., Бабенко Н. О. Научно-методические основы формирования будущих педагогов к ведению оздоровительной деятельности.....	59
Гуменюк С. В. Опрос студентов по формированию продуктивного педагогического мышления будущих учителей физической культуры.....	64
Мисько М. М., Черноватый Л. Н. Создание благоприятной образовательной среды как фактора формирования школы жизненного успеха.....	71
ЗДОРОВЬЕ УЧЕНИКОВ И СТУДЕНТОВ — ЧЕРЕЗ ОБРАЗОВАНИЕ	
Билык В. Г. Научно-теоретические основы формирования готовности будущих учителей к здоровьесформирующей деятельности в начальной школе.....	76
Ефименко Н. П., Канищева О. П. Действие некоторых опасных и вредных факторов на безопасные условия труда реабилитологов.....	81
Куйдина Т. М., Мартиненко І. Г., Мельникова А. В., Чикало Т. М. Духовно-нравственное воспитание студентов-валеологов в процессе профессиональной подготовки.....	85
Корженко И. О. Научно - теоретические аспекты подготовки будущих учителей основ здоровья применению здоровьесберегающих технологий в основной школе.....	92
Самойлова Н. В. Педагогически е методы формирования здоровья студентов.....	97
Гончаренко М. С., Павленко Г. В. Психолого-педагогические условия формирования материнства и отцовства у молодёжи.....	100
КОРОТКІ ПОВІДОМЛЕННЯ	
Агаронян Д. Р. Валеопедагогические основы энергообмена в восстановлении здоровья человека.....	105
ВАЛЕОЛОГИЧЕСКОЕ ПРОЧИТАННЯ КНИЖКИ Р. БРЕЙДЕН «МАТРИЦЯ СВІДОМОСТІ» М. С. ГОНЧАРЕНКО.....	
	109
Памяти доктора философских наук, профессора В. Л. Кулиниченко.....	119

CONTENT

	Pg.
THEORETICAL FUNDAMENTALS OF VALEOLOGY	
Popova L. Philosophy of health.....	6
Prasol S. Spirituality of faith and knowledge in the culture of the health of the individual and society	15
Golischeva D. Self-realization as an integral part of the spiritual development of students.....	19
Shubeikina T. Disclosure of secrets of time and of the Higgs boson via the inhalation and exhalation of hydrogen atom.....	22
WAYS OF HEALTH FORMATION	
Kovalova N. Psycho-semantic structure of the term "spirituality" among University students.....	39
Shamardina G. Theoretical and methodological foundations of women's sports.....	43
Mirgorod I. Account of the physical orientation of students when building programs practice in sports clubs based on the types of hemodynamics.....	47
Nemets A. The way of forming the mental stability of students of pedagogical universities to factor in the decrease of activity in the learning process.....	51
VALEOLOGY-PEDAGOGICAL EXPERIMENT	
Timchenko G., Timchenko A. Workbook as a means of organization of self-study on biorhythmology.....	55
Kvitka M. Scientific and methodological basis for the formation of future teachers to maintain Wellness activities.....	59
Gumenyuk S. The students' survey concerning the formation of productive pedagogical thinking of the future physical education teachers.....	64
Misko M. Creating favourable educational area as a factor of forming a school of success in life.....	71
PUPIL'S AND STUDENT'S HEALTH — THROUGH EDUCATION	
Bilyk V. G. Scientific theoretical basis of soil of forming the readiness of future primary school teachers towards health forming activities.....	76
Efimenko N., Kanischeva O. Some dangerous and harmful factors on safe working conditions rehabilitators	81
Kuidina T., Martynenko I, Melnikova A., Chykalo T. Spiritual and moral education of students valeologists during training.....	85
Korjenko I. Theoretical aspects of the training of future teachers of basic health use of health technologies in the primary school	92
Samoilova N. V. Pedagogical methods of forming students' health.....	97
Goncharenko M., Pavlenko G. Psycho-pedagogical conditions of formation of motherhood and fatherhood among young people.....	100
SHORT MESSEGES	
Agoronyan D. Paleopedological the basis of energy exchange in the restoration of health.....	105
VALEOLOGICAL READING BOOKS, BRADEN «MATRIX OF CONSCIOUSNESS» M. S. GONCHARENKO.....	
	109
The memory of doctor of philosophical Sciences, Professor V. Kulinichenko.....	119

ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ — ЧЕРЕЗ ОСВІТУ

УДК 378.13

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Білик В. Г.
НПУ імені М. П. Драгоманова
Київ, Україна

Автор вказує, що зміцнення та збереження здоров'я молодших школярів є важливою соціокультурною та педагогічною проблемою. Від професійної компетентності вчителя початкової школи залежить ефективне вирішення актуальних завдань здоров'яформувальної діяльності в умовах сучасної парадигми освіти.

У статті зазначено, що формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі спрямоване на оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками щодо інтеріоризації учнями цінностей здоров'я і безпеки життєдіяльності, проектування і реалізації програм і проектів формування культури здорового способу життя молодших школярів, забезпечення безпеки учнів в умовах можливого виникнення небезпечної ситуації, при її появі і в умовах надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: формування готовності, майбутні вчителі початкової школи, здоров'яформувальна діяльність.

Автор указывает, что укрепление и сохранение здоровья младших школьников является важной социокультурной и педагогической проблемой. От профессиональной компетентности учителя начальной школы зависит эффективное решение актуальных заданий здоровьесформирующей деятельности в условиях современной парадигмы образования.

В статье отмечено, что формирование готовности будущих учителей к здоровьесформирующей деятельности в начальной школе направлено на овладение студентами профессионально ориентированными знаниями, умениями и навыками относительно интериоризации учениками ценностей здоровья и безопасности жизнедеятельности, проектирования и реализации программ и проектов формирования культуры здорового образа жизни младших школьников, обеспечения безопасности учеников в условиях возможного возникновения опасной ситуации, при ее появлении и в условиях чрезвычайных ситуаций.

Ключевые слова: формирование готовности, будущие учителя начальной школы, здоровьесформирующая деятельность.

An author specifies that strengthening and saving the health of junior schoolboys is an important sociocultural and pedagogical problem. On professional competence of primary school teacher depends effective solution of actual tasks of health forming activities within the terms of modern paradigm of education.

It is marked in the article, that forming the readiness of future teachers toward health forming activity at primary school is oriented to students' acquiring knowledge, abilities and skills in relation to internalization of health value and safety of vital functions, planning and realization of the programs and projects of forming the culture of healthy way of life of junior schoolboys, providing the safety of students in the conditions of possible accident, if it occurs and in conditions of extraordinary situations.

Keywords: forming the readiness, future teachers of primary school, health forming activity.

Вступ.

В умовах реалізації реформи у галузі вищої педагогічної освіти в Україні особливо гостро встає проблема підвищення ефективності професійної підготовки педагогічних кадрів. Проблема формування нової генерації вчителів початкової школи особливо актуальною є сьогодні, коли спостерігаються негативні тенденції в стані здоров'я дітей та підлітків. Відомо, що з початком занять у школі діти проводять набагато менше часу на повітрі, часто

порушується їх режим харчування. Звідси висока частота інфекційних, алергічних, серцево-судинних і шлунково-кишкових захворювань. Як відзначає ВООЗ, за період з 2003 по 2013 роки частота виявлення функціональних відхилень в учнів молодших класів підвищилася на 85,3%, а хронічних захворювань – на 84,1%. Переважають функціональні порушення з боку кістково-м'язової (23,8%) і нервової систем, а також психічної сфери (15,6%), ендокринної системи та обміну речовин (13,9%). В умовах сучасного етапу розвитку людства, що характеризується нестійкістю і кризовими явищами соціальної, економічної, екологічної, ідеологічної обстановки, трансформацією культурно-історичного середовища, індивідуальне і суспільне здоров'я виступає стратегічним стабілізуючим ресурсом, неодмінною умовою та імперативом для виживання людської цивілізації у цілому, збереження життя на нашій планеті. Практичною реалізацією позначеного положення стали рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо реалізації здоров'яформувальної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах, що базуються на основних принципах діяльності Європейської мережі шкіл здоров'я (ENHPS), які згодом були покладені в основу вимог освітніх стандартів нового покоління.

Аналізуючи вище сказане, стає зрозумілим, що поряд з навчанням і вихованням слід виокремити не менш важливе завдання, яке постає перед учителями початкової школи і яке пов'язане зі збереженням і зміцненням здоров'я молодших школярів.

Формулювання мети дослідження

Визначені аспекти окреслюють *мету статті*, яка полягає у характеристиці науково-теоретичного підґрунтя формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі.

Результати дослідження

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійно-педагогічної діяльності є складною, багатокомпонентною педагогічною системою, одним з аспектів якої є формування їх готовності до здоров'яформувальної діяльності з молодшими школярами.

Найважливішою ознакою готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності є наявність у нього потреби в саморозвитку, в оволодінні здоров'язбережувальними освітніми технологіями через усвідомлення своєї причетності до збереження і формування здоров'я своїх вихованців, прийняття на себе особистої відповідальності за успішність і ефективність цього процесу.

Аналіз представлення різними авторами проблеми *готовності* до здійснення професійної діяльності, вважає О.Е. Курлигіна, зводяться до таких положень [6].

1. *Готовність* проявляється як психічний стан і як стійка характеристика особистості. Вона діє постійно, її не потрібно всякий раз формувати у зв'язку з поставленим новим завданням. Будучи завчасно сформованою, *готовність* є необхідною і істотною передумовою успіху і ефективної діяльності людини; при цьому ефективність розглядається як успішне досягнення мети при найбільш раціональному використанні сил і засобів.

2. У найзагальнішому вигляді стійка *готовність* є структурою, яка припускає наявність : а) позитивного ставлення до того або іншого виду діяльності та професії; б) адекватних вимогам діяльності, професії рис характеру, темпераменту, здатності та мотивації; в) необхідних знань та умінь; г) стійких професійно важливих особливостей сприйняття, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів.

3. *Готовність* до професійної діяльності може бути представлена як мотивована здатність людини вирішувати професійні завдання в процесі взаємодії зі своїм соціальним оточенням.

4. Вирішальна роль у формуванні *готовності* до діяльності відводиться накопиченню досвіду діяльності, у тому числі і професійної, оскільки *готовність* залежить від здатності людини використовувати свій досвід для організації поведінки в нових умовах, тобто від міри сформованості професійної компетентності.

5. Формування *готовності* до діяльності починається з постановки мети на основі потреб і мотивів (чи усвідомлення людиною поставленого перед нею завдання), потім

відбувається вироблення плану, установок, моделей і схем майбутніх дій. Нарешті здійснюється втілення готовності, що з'явилася, в предметних діях, застосування певних засобів діяльності, порівняння процесу діяльності і проміжних результатів з метою, що стоїть, і при необхідності внесення корективів. Очевидна схожість структури формування готовності до діяльності із змістом і етапами самої діяльності, у тому числі і професійної, дає основу для висновку про те, що готовність - це первинна фундаментальна умова успішного виконання будь-чого, у тому числі і професійної діяльності.

6. *Готовність до професійної діяльності* формується і підтримується в процесі професійного навчання за допомогою виконання вправ, вирішення спеціальних завдань та інших засобів, що забезпечують залучення знань, умінь і навичок для накопичення досвіду професійної діяльності.

Науковці (А. Н. Бистрюкова [1], М. М. Ворник [2], І. Габеркорн [3], С. В. Данильченко [4], А. М. Крамаренко [5], О. С. Маляренко [7], С. М. Мартиненко [8], О. В. Матвієнко [9], Ю. О. Шишкіна [13] та ін.) у своїх дослідженнях, виокремлюючи різні сторони готовності майбутнього вчителя початкової школи до здійснення різноманітної професійної діяльності, тлумачать відповідні поняття. Так, А.Н. Бистрюкова трактує поняття «готовність майбутнього вчителя початкових класів до професійного саморозвитку» як інтеграційно професійну значущу якість особистості майбутнього вчителя початкових класів, психологічне цілісне новоутворення, до складу якого входять структурні компоненти (мотиваційно-цільовий, змістовний, операційний і рефлексія) [1]. М. М. Ворник тлумачить поняття «готовність майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної роботи з асоціальними сім'ями» як «усвідомленість мотивацій та ціннісної орієнтації соціально-педагогічної діяльності, сформованість знань, умінь, практичних навичок та професійно-особистісних якостей педагога у сфері педагогічної та соціально-педагогічної діяльності з урахуванням законодавчо-правових норм суспільства» [2]. І. Габеркорн визначає поняття «готовність вчителя до професійної діяльності з розвитку творчих здібностей молодших школярів» як складне особистісне утворення, що характеризується цілями, мотивами діяльності з творчого розвитку учнів, володінням необхідними знаннями, вміннями, навичками розвитку творчих здібностей молодших школярів [3]. С. В. Данильченко трактує поняття «готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності» як «інтегроване особистісне утворення, що характеризується обраною прогнозованою активністю особистості під час підготовки та введення у діяльність» [4]. Готовність майбутнього вчителя початкових класів до гуманізації педагогічного процесу А. М. Крамаренко розглядає як «складне інтегроване поняття, що передбачає єдність теоретичної, практичної і морально-етичної підготовки майбутнього вчителя до здійснення гуманного педагогічного процесу в початковій ланці освіти» [5]. Готовність майбутнього вчителя початкових класів до розв'язання дидактико-методичних задач розглядається О. С. Маляренко як «комплекс якостей особистості, що виявляється в здатності студента сприймати дидактико-методичні задачі як проблемні навчальні ситуації, які потребують цілісного та всебічного аналізу, розробки та реалізації оптимальних шляхів їх розв'язання на засадах особистісно орієнтованого, гуманістичного підходу до молодшого школяра, і ґрунтується на володінні студентами сукупністю інтегрованих дидактико-методичних, психолого-педагогічних та поліпредметних знань як теоретичним фундаментом розв'язання варіативних дидактико-методичних задач, сформованості комплексу вмінь застосовувати теоретичні знання в конкретних навчальних ситуаціях, на позитивній мотивації та спрямованості на професійну діяльність як процесу розв'язання дидактико-методичних задач, умінні творчо мислити, адекватно аналізувати результати педагогічних впливів на молодшого школяра, виявленні прагнення та ініціативи до подальшого професійно-особистісного зростання» [7]. Сутність поняття «готовність майбутнього вчителя початкових класів до діагностичної діяльності» С. М. Мартиненко розглядається як «цілісна інтегративна якість вчителя, його професійна здатність й компетентність, що забезпечує ефективне виконання ним діагностичної діяльності в процесі навчання і виховання молодших школярів» [8]. Під поняттям «готовність майбутнього вчителя до творчої навчально-виховної діяльності» О. В. Матвієнко розуміє «сукупність особистісних,

психологічних і професійних особливостей майбутнього вчителя, що охоплюють ціннісно-мотиваційну, змістово-процесуальну та дієво-операційну сфери педагогічної діяльності, яка дає йому змогу успішно реалізувати педагогічну взаємодію у навчально-виховному процесі» [9]. Ю. О. Шишкіна тлумачить поняття «готовність майбутнього вчителя до розвитку екологічної активності молодших школярів» як «якість особистості, що виявляється в позитивному ставленні до самостійної пізнавальної діяльності, у здатності ставити за мету професійної діяльності розвиток екологічної активності молодших школярів, педагогічно обґрунтовано обирати способи досягнення цієї мети, здійснювати самоконтроль, прогнозувати шляхи й засоби підвищення ефективності роботи з розвитку екологічної активності учнів» [13].

Особливу роль в реалізації здоров'яформувальної освіти належить вчителю як організатору управління взаємодією учасників освітнього процесу. Сучасний учитель, як вважає В. Г. Риндак, є самостійною, творчою, інтелектуальною та елегантною особою, якій притаманні духовна краса і благородство, доброта і сердечність, культура почуттів та розум [12]. Учитель початкової школи, працюючи впродовж чотирьох років із одним контингентом учнів, покликаний, вважає С. М. Мартиненко, «створювати педагогічні умови, за яких розкривається позитивний потенціал навчання, виховання і розвитку особистості. Початкова школа, зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, має забезпечувати перспективне становлення дитячої особистості, її інтелектуальний, фізичний і соціальний розвиток в умовах масової класно-урочної системи» [8]. Успішне розв'язання цих функцій професійної діяльності вчителя початкової школи безпосередньо пов'язане з володінням ним технологіями здоров'яформувальної діяльності з молодшими школярами.

Здоров'яформувальну освіту в широкому значенні, вважає Ю. В. Науменко, можна визначити як комплекс системних змін традиційної системи освіти з метою підвищення ефективності цілісного навчально-виховного процесу щодо збереження і зміцнення життєздатності учнів у взаємозв'язку з корекцією їх внутрішньої картини здоров'я [10]. Основними напрямками цих змін є: створення здоров'язбережувальної інфраструктури освітньої установи; раціональна організація життєдіяльності усіх учнів з метою забезпечення оптимального індивідуального рівня адаптації дитини до вимог навчально-виховного процесу і одночасно підбір форм і методів навчання і виховання з метою адаптації освітнього процесу до індивідуальних психофізіологічних, психологічних і особистісних особливостей дитини; організація системної фізкультурно-оздоровчої і коректувально-розвиваючої роботи; системна просвітницько-виховна робота з учнями на уроці і у позаурочний час з метою формування цінності здоров'я і здорового способу життя; організація системи просвітницької і методичної роботи з педагогами і батьками з питань збереження і зміцнення здоров'я учнів [10].

Основними завданнями здоров'яформувальної освіти повинні бути такі: навчання дітей і підлітків методам ідентифікації стресових чинників, пов'язаних з виконанням актуальної діяльності спільно з конкретною соціокультурною групою, що допомогло б їм своєчасно виявляти ці чинники, передбачати їх дію і розуміти їх; навчання дітей і підлітків стратегії вирішення проблем шляхом цілеспрямованого удосконалення своєї життєздатності для досягнення індивідуально значущого результату при виконанні актуальної діяльності спільно з конкретною соціокультурною групою; навчання дітей і підлітків конкретним заходам для захисту від дії стресових чинників або прийомам швидкого усунення несприятливих наслідків такої дії при виконанні актуальної діяльності спільно з конкретною соціокультурною групою; навчання дітей і підлітків методам управління своїми емоціями, яке здійснюється шляхом надання їм допомоги в ідентифікації і розумінні своїх емоцій.

Здоров'яформувальна діяльність вчителя початкової школи пов'язана безпекою життєдіяльності, яка будучи складовою сучасних глобальних проблем, що забезпечують благополуччя цивілізації і виживання людства, виходить сьогодні на одне з перших місць за своєю актуальністю. В основі безпеки життєдіяльності лежать суперечності між зростанням потреб людей і можливостями природи; між прагненням людини зберегти своє життя, здоров'я, ідентичність і принциповою небезпекою її життєдіяльності. Ці суперечності

постійно загострюються у зв'язку з технократичною спрямованістю прогресу, накопиченням зброї, посиленням глобальних екологічних проблем, наростанням соціальної напруженості та збільшенням кількості видів насильства над особою. Обумовлена не стільки природними процесами, скільки діяльністю самої людини, ця проблема повертає її від звернення до зовнішніх засобів захисту від небезпек до самої себе як їх джерела.

Структурними компонентами готовності майбутніх учителів початкової школи до формування у дітей культури здоров'язбереження, як вказує Д. М. Правдов, виступають: когнітивний компонент, який відображає сформованість процесів загальноінформаційної діяльності педагога у сфері здоров'язбереження; аналітичний компонент, який відображає здатність аналізувати і інтерпретувати інформацію про технології, побудовані на основі інтеграції рухової і пізнавальної діяльності дітей у процесі формування їх культури здоров'язбереження; мотиваційний компонент, який відображає міру мотиваційних намірів педагога щодо формування у дітей і себе особисто культури здоров'язбереження і вдосконалення навчання і виховання дітей на основі створення умов для інтеграції їх рухової і пізнавальної діяльності; технологічний компонент, який відображає знання технічних і програмних засобів, що забезпечують інтеграцію рухової і пізнавальної діяльності дітей в процесі навчання і формування у них культури здоров'язбереження; комунікативний компонент, який відображає розуміння і застосування різного виду комунікацій в процесі обміну, передачі і поширення інформації про культуру здоров'язбереження і технологіях її формування не лише у дітей, але і їх батьків; рефлексивний компонент, який відображає здатність осмислення і оцінювання власного рівня компетентності в галузі формування культури здоров'язбереження; ціннісний компонент, який співвідноситься з нормами культури здоров'язбереження і поведінки; методичний компонент, який відображає володіння здатністю організувати навчально-виховний процес в освітній установі на основі інтеграції рухової і пізнавальної діяльності дітей, спрямований на формування культури здоров'язбереження [11].

Висновки. Здоров'я є чинником, що визначає добробут особистості, суспільства та держави. У зв'язку з цим, підростаюче покоління потребує особливої комплексної уваги і допомоги при провідній ролі системи освіти, покликаної разом з досягненням навчально-виховних цілей виконувати необхідну здоров'яформувальну і здоров'язбережувальну місію. Формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі є процесом, який забезпечує студенту використання професійно орієнтованих знань про сутність категорій «здоров'я» і «безпека життєдіяльності», умінь та навичок щодо залучення учнів до здорового та безпечного способу життя. Готовність вчителя початкової школи до здоров'яформувальної діяльності є вирішальною умовою його швидкої адаптації до умов педагогічної праці, подальшого професійного вдосконалення і підвищення кваліфікації у питаннях, пов'язаних зі збереженням і зміцненням здоров'я молодших школярів. У початковій школі можливо реалізувати різні види здоров'яформувальної діяльності: оптимізацію умов освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу; вдосконалення і впровадження сучасних медико-профілактичних технологій; впровадження оздоровчо-розвивальних рухових режимів з використанням інноваційного устаткування; забезпечення дітей раціональним харчуванням; реалізацію освітніх програм з формування культури здоров'я; психологічний супровід дітей молодшого шкільного віку і соціальне партнерство початкової школи і сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Быстрикова А. Н. Структура готовности будущих учителей начальных классов к профессиональному саморазвитию / А. Н. Быстрикова // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Серія: Педагогіка. – Севастополь, 2011. – Вип. 124/2011. – С.176-179.
2. Ворник М. М. Професійна готовність учителя початкових класів до соціально-педагогічної роботи з асоціальними сім'ями / М. М. Ворник // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 20. – С. 158-163.

3. Габеркорн І. Готовність майбутніх вчителів до розвитку творчих здібностей молодших школярів / І. Габеркорн // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – № 43(1). – С. 19-26.
4. Данильченко С. В. Сутність професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів / С. В. Данильченко // Наукові праці Вишого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. – 2013. – № 2. – С. 41-45.
5. Крамаренко А. М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до гуманізації педагогічного процесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. М. Крамаренко. – К., 2006. – 20 с.
6. Курлыгина О.Е. Компетентность как характеристика готовности будущего учителя к осуществлению профессиональной деятельности [Электронный ресурс] / О.Е. Курлыгина // Электронный научный журнал «Современные проблемы науки и образования». – 2014. – № 4. Режим доступа: // www.science-education.ru/118-13430
7. Маляренко О. С. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів до розв'язання дидактико-методичних задач: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. С. Маляренко. – Луганськ, 2010. – 20 с.
8. Мартиненко С. М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. доктора наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. М. Мартиненко. – К., 2009. – 47 с.
9. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності / О. Матвієнко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6(1). – С. 238-244.
10. Науменко Ю. В. Психологические основания здоровьесформирующего образования [Электронный ресурс] / Ю. В. Науменко // Электронный научный журнал «Психологическая наука и образование». – 2009. – № 3. Режим доступа: // www.psyedu.ru
11. Правдов Д. М. Модель подготовки будущих педагогов к формированию у детей культуры здоровьесбережения [Электронный ресурс] / Д. М. Правдов // Электронный научный журнал «Современные исследования социальных проблем». – 2012. – №9(17). Режим доступа: // www.sisp.nkras.ru
12. Рындак В. Г. Работы В. А. Сухомлинского и современные проблемы педагогического образования будущего учителя / В. Г. Рындак // В. А. Сухомлинский и современная школа Урала, Сибири : материалы регион. науч.-практ. конф. – Оренбург : Изд-во ОГПУ, 2003. – Ч. 2. – С. 278-281.
13. Шишкіна Ю. О. Готовність майбутніх учителів початкових класів до екологічного виховання учнів / Ю. О. Шишкіна // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 4. – С. 392-400.

УДК 613.71-057.87

ДЛЯ ПЕВНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ І ШКІДЛИВИХ ФАКТОРІВ НА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ПРАЦІ РЕАБІЛІТОЛОГІВ

Єфіменко Н.П., Каніщева О.П.

Харківська державна академія фізичної культури
Харків, Україна

У даній роботі наведено питання нормативної бази охорони праці та основні небезпечні й шкідливі фактори безпечних умов праці, які притаманні майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації, що працюють у кабінетах фізіотерапії, масажу та залі ЛФК. До них відносяться певні небезпечні та шкідливі фактори: фізичні, хімічні, біологічні та психолого-фізіологічні.

Ключові слова: небезпечні фактори, шкідливі фактори, безпечні умови.

В данной работе приведен вопрос нормативной базы охраны труда и основные опасные и вредные факторы безопасных условий труда, какие присущие будущим специалистам по физической реабилитации, которые работают в кабинетах физиотерапии, массажа и зале ЛФК. К ним относятся определенные опасные и вредные факторы: физические, химические, биологические и психолого-физиологические.

Ключевые слова: опасные факторы, вредные факторы, безопасные условия.

In hired a question over of normative base of labour protection and basic dangerous and harmful factors of safe terms of labour, what inherent to the future specialists on a physical rehabilitation, which work in the cabinets of physiotherapy, is brought, massage and hall of medical physical culture. To them certain dangerous and harmful factors behave: physical, chemical, biological and psychological-physiological.

Key words: dangerous factors, harmful factors, safe terms.

Наукове видання

ВІСНИК

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

№ 1139

Серія «Валеологія: сучасність і майбутнє»

Збірник наукових праць

Українською, російською, англійською мовами

Статті подано в авторській редакції

**Відповідальна за випуск проф. М. С. Гончаренко
Комп'ютерний набір і верстання Кузнецова К.О.**

Підписано до друку 24.11.2014.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.

Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 14,18 Обл.-вид. арк. 12,75

Тираж 100 пр. Зам. № 1124/16-14.

Ціна договірна.

**61022, Харків, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Видавництво**

**Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.**

Запис № 2480000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.

e-mail:bookfabrik@rambler.ru